

## Географія сили

Повалення Мадуро показало, що Трамп поділяє концепцію світу, розділеного на сфери впливу. Росія і Китай вітатимуть це.

Ніколас Мадуро став колишнім президентом Венесуели і в'язнем в американській в'язниці. Але його повалення силами спецназу США слід розуміти як кінець початку, а не початок кінця.

Мало хто у Венесуелі (і деінде) сумуватиме з приводу повалення Мадуро. Він був авторитарним правителем, який фальсифікував вибори, піддавав репресіям народ, розвалив економіку країни, незважаючи на величезні запаси нафти, і торгував наркотиками.

Але це не означає, що проведена військова операція була виправданою або розумною. Ба більше, її законність сумнівна. Сумнівним є також її стратегічне значення: Мадуро навряд чи створював безпосередню загрозу США. Не слід помилятися: це була військова операція, здійснена за бажанням, а не за необхідністю.

Так, є зовнішні подібності між цією операцією і операцією, проведеною президентом Джорджем Бушем-старшим у 1989 році для повалення панамського диктатора Мануеля Нор'єги. Однак проти Нор'єги були більш вагомі аргументи, пов'язані не тільки з наркотиками, але й вбивством військовослужбовця США. І були обґрунтовані побоювання з приводу загрози для життя інших військовослужбовців США, дислокованих в Панамі, і для безпеки Панамського каналу.

Вибір Венесуели в якості мішені розкриває мотиви президента Дональда Трампа. Як пояснював Трамп на прес-конференції після операції, головним пріоритетом є доступ США до запасів нафти Венесуели – найбільших у світі. Вторинними цілями є: припинення участі Венесуели в наркаторгівлі; надання допомоги тим, хто покинув країну, щоб вони повернулися; посилення тиску на Кубу, економіка якої страждає від санкцій і сильно залежить від субсидованих поставок нафти з Венесуели. Але, м'яко кажучи, передчасно оголошувати цю операцію успішною.

Одна справа – усунути якусь людину від влади. Але фундаментально інша і більш складна задача – повалити режим і замінити його чимось більш позитивним і стійким. До Венесуели можна застосувати «правило магазину Pottery Barn», яке використовував держсекретар Колін Пауелл: ми зламали, значить, тепер це наше.

*Це відповідає політиці,  
яка мотивується  
перспективами  
комерційної вигоди, а не  
бажанням сприяти  
демократії та  
захищати права людини*

Трамп оголосив, що Америка буде «керувати Венесуелою». Поки що деталей мало, і незрозуміло, чи буде для цього потрібна окупаційна армія. Зараз ясно принаймні одне: адміністрація Трампа вважає за краще працювати з залишками існуючого режиму (схоже, що досягнуто порозуміння з венесуельською віце-президенткою, яка зараз очолює уряд), а не наділяти повноваженнями опозицію. Це відповідає політиці, яка мотивується перспективами комерційної вигоди, а не бажанням сприяти демократії і захищати права людини.

Можна проігнорувати всі потенційні проблеми, але головну з них – розвал порядку – слід визнати чесно. Елементи, що підтримують режим, будуть активні, а опозиція далека від єдності, але готова чинити опір. Безліч невідомих факторів можуть поставити Америку перед складним вибором: що вона буде готова зробити, щоб вплинути на розвиток подій, якщо вони вийдуть з-під контролю.

Вся ця операція відображає саму суть зовнішньої політики Трампа. Вона абсолютно одностороння. Приділяється мало уваги питанням законності або міжнародній думці. Акцент робиться на Західній півкулі, а не на Європі, Індо-Тихоокеанському регіоні або Близькому Сході. Метою є комерційна вигода (в даному випадку доступ до запасів нафти) і зміцнення національної безпеки, включно з проблемами наркотиків та імміграції. Військова сила застосовується, але обмежено.

Головним недоліком венесуельської операції може стати створений нею прецедент. Вона підтверджує право великих держав на інтервенції проти лідерів країн «близького зарубіжжя», яких вони вважають нелегітимними або такими, що створюють загрозу. Легко уявити, як президент Росії Володимир Путін, який закликає до «денацифікації» України і повалення президента Володимира Зеленського, киває на знак згоди. Військова операція Трампа у Венесуелі робить завершення російсько-української війни за

допомогою переговорів ще більш віддаленим, ніж раніше.

Схожа реакція ймовірна і в Китаї, який вважає Тайвань відокремленою провінцією, а владу острова – нелегітимною. Я не хочу сказати, що голова КНР Сі Цзіньпін раптово приступить до реалізації амбіцій щодо Тайваню, але події у Венесуелі можуть підкріпити його впевненість в успіху, якщо він почне вторгнення на цей острів, його облогу або вдасться до інших способів примусу.

Операція зі скидання Мадуро показала, що нещодавно опубліковану «Стратегію національної безпеки» США слід сприймати серйозно і що адміністрація Трампа вважає Західну півкулю регіоном, де інтереси США є пріоритетними. Росія і Китай вітатимуть цю новину як сигнал, що Трамп поділяє їхню концепцію світу, розділеного на сфери впливу, в якому Москва і Пекін домінують у Європі та Індо-Тихоокеанському регіоні відповідно. Світовий порядок, що проіснував 80 років, опинився на порозі заміни трьома регіональними порядками, для яких буде, напевно, характерним що завгодно, але тільки не порядок – і свобода.

*(c) Project Syndicate 2026*

---



**Річард Н. Гаасс**

Річард Н. Гаасс (Richard N. Haass) – президент Ради з міжнародних відносин (США), до цього працював директором з планування політики Держдепартаменту США (у 2001-2003 роках) і був спеціальним посланником президента Джорджа Буша в Північній Ірландії та координатором політики майбутнього Афганістану.



